

ПОПУЛЯРНИ ПЕСНИ

Изявен песенник, Тодор Попов има вродено чувство за мелодия, което се развива в изключителен талант. При него има постоянно търсене на съвършената мелодия, чрез която се описва емоционалното състояние на твореца, наблюдаващ красотата на света.

Още като школьник във Велико Търново той създава няколко мелодични военни маршове. Тук той композира един от най-популярните войнишки маршове „Марш на картечника, „На стража“, „Изпращане“, а след още няколко години и „Напиши писмо на граничаря“, които за кратко време придобиват голяма популярност. Заради качествата си те се прехвърлят от неговата рота във всички военни поделения и бързо се запяват и от цялата общественост.

В края на 40-те-50-те години на 20-ти век тази линия на мелодични популярни песни е продължена във филма “Утро над Родината” в “Свири, хармонико” и “Разтегни, Андрей, акордеона”. Те създават голяма популярност на младия композитор. През 1952 г. той е удостоен със званието „Лауреат на Димитровска награда“ за музика към този филм и цикъла „Песни за моето село“.

ХОРОВИ ПЕСНИ

Т. Попов се смята за един от класиците на съвременното българско хорово композиране. Самият той е работил при оформянето на облика и репертоара на почти всички значими български хорове в България. През втората половина на 20-ти век това изкуство е изключително популярно в страната, като съществуват множество професионални и любителски хорове, които често са на много високо изпълнителско ниво. Те се състезават помежду си в надпявания, вътрешни и международни конкурси и печелят оvationите на целия свят. Сред тях трябва да бъде посочен прочутият от Европа до Япония и САЩ детски радиохор с диригент Христо Недялков, детския хор „Бодра смяна,” а от съвременните ще посочим хорът на Васил Арнаудов, сега под диригентството на Т. Павлович, и световно известния хор „Мистерията на българските гласове” . Не напразно се смята, че в земите на Тракия е живял и

творил най-известният певец на древността Орфей, затова всички следващи поколения по тези земи са наследили певческия му дар, предаден и на световно известните оперни певци като Борис Христов, Николай Гяуров, Гена Димитрова и безкарйна редица от все нови и блестящи певци.

Например хор „Бодра смяна” с диригент Бончо Бочев и Лиляна Бочева получава първа награда от ВВС, а само за да изредим наградите на много други български хорове ни трябва много страници. Т. Попов участва почти от самото начало на съществуването му, като пише песни за тях. Връзката между него и хора е много специална и поколения деца са възпитавани в най-добрите певчески световни традиции, а те на свой ред са ги предали на своите деца и внуци. При това с еднаква любов Т. Попов пише за хора не само своите авторски произведения, но и такива виртуозни обработки за тях, като „Аве Мария” и „Лунна светлина” на Дебюси, които можете да чуete записани в изпълнение на „Бодра смяна”. Но и при другите хорове, съставени от възрастни, песните на композитора са сред най-често изпълняваните и любими на публиката.

От 60-70-те години нататък композиторът минава през различни жанрове, новаторска хармония и по-сложно изграждане, с нова артистична драматургия и ново звучене. Романтичните “Хорал”, “Три акварела”, “Лека нощ” и много други хорови песни са сред образците в българската музика, които са се утвърдили като представителен репертоар за различни хорови формации и камерни изпълнители. Произведенията му са многократно награждавани, записвани и издавани в авторски и сборни печатни издания и грамофонни плочи. Те постоянно звучат и по българското радио и дори в днешно време се изпълняват на престижни певчески конкурси и концерти.

ВОКАЛНА МУЗИКА

Тодор Попов създава музика, която дава възможност на певците да демонстрират своето изкуство, използвайки гласа си по драматичен, вълнуващ и запомнящ се начин. Много от утвърдените оперни и камерни певци, като Катя Попова, Валентина Александрова, Алексей Милковски, Райна Кабаиванска, Николай Гяуров и др. поддържат тясно приятелство и изпълняват неговите

песни. И младите, тепърва прохождащи певци търсят неговите произведения и се учат на певческо изкуство, изпълнявайки неговите брилянтни творения. Песни като “Сонет”, “Пред пролет” и др. имат вечно звучене, предавайки емоцията и красотата на текстовете както на класическите български поети, така и на романтиците и символистите Яворов, Лилиев, Исаев, Дебелянов, Е. Багряна и на редица чужди поети. Тодор Попов често избира стиховете на автори като Пейо Яворов, Елисавета Багряна и Димчо Дебелянов, които отговарят до голяма степен на неговия натюрел, и изгражда музикалната алтернатива на поезията им. Затова музиката му е емоционална и въздействаща, откровена и завладяваща.

Специалистите подчертават, че музиката на композитора е буквално слята с текста и че синтезът им рядко стига до такова превъзходно взаимодействие. През студенските си и по-късните години Т. Попов дружи с цяла плеяда млади български поети, като Иван Радоев, Станка Пенчева, Климент Цачев, Орлин Орлинов, Найден Вълчев и Веселин Ханчев, по стиховете на които пише свои песни. Тази нова армия творци разкъсва оковите на тясното тогавашно пролетарско изкуство и разширява границите им с личните преживявания, тъга, любов, жалба за младост и мъка от смъртта на близък човек. Новопоявилата се поезия и музика е вече индивидуална и всеки път различна - тя може да представи заснежен пейзаж, но и топла лятна вечер, печален църковен хорал, но и радостна детска емоция, някакво хумористично събитие, но и дълбока печал. Това е изкуство, посветено на всеки човек, лично и дълбоко, затова се цени и приема от всички поколения.

Фолклорни аранжimenti/обработки на народни песни

В световното и европейското изкуство фолклорното изкуство в неговата съвременна обработка избухват в началото - първата половина на 20-тия век в най-различни стилове в Русия, Чехия, Унгария и Франция. Българската народна песен е привличала композиторите още от края на 19-ти век, но шедьоврите на обработката се появяват едва от 30-те години на миналия век. Т. Попов подема традицията на обработка на народната песен от поколението на Ф. Кутев и П. Владигеров. Българската народна

песен е извор на вдъхновение за Тодор Попов и той обработва народни мелодии от различни краища на страната, като “влага нещо от себе”. Много известни са обработките му „Откак се е, мила моя майно льо, зора зазорила...”, ”Стара се майка ни ложе”, “Русо мила моме“ и много други.

Отначало Т. Попов е привлечен от песните само на някои области, като например Родопите, заради тяхната мелодичност и ритъм. Но по-късно той се спира и на по-игриви или по-драматични образци. Силният му нюх за драматургични колизии му помага да избере не само чисто ефектните външни белези на народната песен, като провиквания, многогласие и неправилни тактове, но и вътрешното развитие и възможности на една уж проста мелодия. Творецът я превръща в епично събитие, с няколко нива на развитие, кулминация и финал, с отчетлива музикална хореография, много красива хармония, или респектираща полифония, или сонорни звуци. От стандартната фолклорна песен той изгражда класически спектакъл, в който да се преживее прощаването на невестата с майка ѝ и дома ѝ, жалбата на момъка, което е кум на сватбата на либето си, или игривите-закачливи и еротични подскачащи мелодии за дряновските булки.

Но върхът е може би една изключително важна за българите песен. И до сега се помни първото изпълнение на обработката на „От как се е, мила моя майно льо” , което навремето е дълбоко впечатлило публиката. Тази обработка е неповторима по своята мащабност и хармонизация на стара българска войнишка песен за събитията от края на 14 век, когато Османците превземат целия Балкански полуостров и българската държава преставя да съществува за цели 500 години. Макар че последният цар на II царство Иван Шишман е убит чрез предателство, в народната песен той още воюва за него. Музиката изгражда образа на идващата в далечината войска, импозантното нарастване на звука с нейното приближаване, гордостта от строените коне и юнаци и накрая отминаването на тази блестяща армия и затихването на звуците. Въпреки че знаем какъв е реалният край на тази история, текстът и музиката звучат като победна бойна песен на войника, отиващ на битка за своята страна, майка, невеста и деца. Народ, който създава подобни песни, никога няма да загине и винаги ще се възроди, като е и станало с българската държава при Освобождението в 1877-78 г.

Композиторът е уловил тази невероятна жизненост и исторически оптимизъм на балканските народи и създал един вдъхновен шедьовър, предизвикал половинчасова буря от аплодисменти.

В своите обработки творецът създава нов стил, който разкрива мощния потенциал за разгръщане не само на мелодичността, но и на регионалните особености, подсилени от таланта на композитора и понякога „прочетени“ по един много впечатляващ и необикновен начин. Постепенно към родопските песни и тези от Средна Северна България се прибавят добруджански и шопски песни и всеки път композиторът намира начин да изтъкне и впечатли с дълбокото разбиране на народната песен в класическа, романтична, танцувална, закачлива или импозантна интерпретация.

ИНСТРУМЕНТАЛНА МУЗИКА И ГОЛЕМИ МУЗИКАЛНИ ФОРМИ

Наред с вокалните си творби, този автор е създал редица впечатляващи инструментални творби за цигула, виолончело, квартет и симфоничен оркестър. През 1957 г. в Москва той написва дипломната си работа „Струнен квартет“. Негова е също така впечатляващата симфонична картина „Рожен“ по оригинални родопски мотиви, сюитата „Далечно детство“, както концертът за виолончело и оркестър и „Колибарски песни“ за три цигулки. През 80-те години в Пловдив се изпълнява за първи път и неговият детски мюзикъл „Слънчева гора“ .

Знанията му за диапазона и възможностите на инструментите в съчетание с мелодичната напевност, специфичната за Т. Попов оркестрация и размах го открояват като един от интересните съвременни творци и в областта на инструменталната музика. В някои от своите произведения той изпълва селски и градски фолклорни мотиви, върху които изгражда основната тема или в романтична, или класическа трактовка. В големите си форми той е особено внушителен и мащабен, различен от своята камерна музика и вгълбеност. Но впечатлението за лекота и мелодичност както при неговата вокална, така и при инструменталната музика, е съпроводено от необходимостта от владеенето на виртуозна техника и висша концентрираност при изпълнението, в това число и при съпровода на пианиста. В развитието си композиторът достига до такива висоти, когато всяка една партия, всеки глас и всеки инструмент е част от големия синтез в неговото

изкуство между текст, ритъм, музика, инструмент/инструменти и глас.

Въпреки огромната си любов към песните и хоровата музика, Тодор Попов пише във всички жанрове със същата страст и отдаденост на мелодията, като черпи вдъхновение от историята и културата на своята страна и от световната култура. Творчеството му отразява необичайната комбинация от култури и традиции, както и неспокойния дух на времето, в което той се развива като творец. Той не се ограничава нито в жанровете, нито в източниците на вдъхновение и влияние, което е отразено в богатото разнообразие от музикални форми.